

Trollhättans Stad

Handläggning Jeanette Wadman
Jörgen Olsson

Datum 2009-05-13
Dnr KS 2008/622-265

Beslut om bildande av naturreservatet Älvrummet i Trollhättans kommun

Innehåll

Administrativa uppgifter
Beslut om bildande m m
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1 Beslutskarta
Bilaga 2 Översiktskarta
Bilaga 3 Skötselplan med kartor
Bilaga 4 Sändlista
Bilaga 5 Hur man överklagar
Bilaga 6 Sammanställning över inkomna yttranden

Statligt bidrag till lokal naturvård har medfinansierat projektet

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreservatet Älvrummet
Objektnummer:	1025375
Kommun:	Trollhättans kommun
Län:	Västra Götalands län
Ungefärlig mittpunkt:	129268, 646684
Församling:	Trollhättan
Topografisk karta:	8B SO Vänersborg
Ekonomisk karta:	8B 3i Trollhättan
Naturgeografisk region:	21 a Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap
Fastigheter och ägare:	<u>Åker 10:1,</u> Sjöfartsverket <u>Strömslund 3:1,</u> Trollhättans kommun <u>Olidan 5:16</u> Vattenfall Fastigheter AB <u>Olidan 3:13</u> Vattenfall AB
Nyttjanderättsinnehavare:	Se bilaga 4
Areal:	ca 61 ha
Förvaltare:	Trollhättans kommun

Beslut om bildande m m

Trollhättans kommun, i fortsättningen kallad Trollhättans Stad, förklarar det område som avgränsats på karta i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Älvrummet.

Trollhättans Stad fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att

- bevara och utveckla värdefulla rasbranter och skogsmiljöer utmed Göta älv.
- säkerställa området för friluftsliv och naturmiljöstudier.

Syftet ska tryggas genom att

- områdets skogar skyddas från rationellt skogsbruk och exploatering.
- naturvårdsinriktad skötsel utförs i området.
- information och anordningar för friluftslivet anläggs och underhålls.

Beslut om föreskrifter

Trollhättans Stad beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken).

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning.
2. uppföra mast, antenn eller liknande fast anordning.
3. uppföra stängsel eller hägnad.
4. anlägga väg eller parkeringsplats.
5. gräva, schakta, tippa eller fylla ut.
6. dika eller dämna.
7. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera eller matjord.
8. avverka, gallra, röja, ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle eller utföra annan skogsvårdande åtgärd.

Undantag: Träd som blockerar framkomlighet på eller utgör säkerhetsrisk utmed stigar, vägar samt angränsande fastigheter eller kan orsaka skada för vattenkraften eller sjöfarten får avlägsnas.

9. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart.

Undantag: Föreskriften gäller inte i skötselområde 18.

Det är vidare förbjudet att utan Trollhättans Stads tillstånd:

10. anlägga luft- eller markledning, ledningsgata eller bredda befintlig ledningsgata.
11. anlägga bergvärme.
12. anlägga stig.
13. anordna eller upplåta mark för upplag. Tillstånd kan i begränsad utsträckning medges för komposteringsanläggningar i direkt anslutning till bebyggelsen.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Vid skötsel av fornminnen och andra kulturhistoriska lämningar.
- Vid reparation och normalt underhåll av mark- och luftledningar, ledningsgator och transformatorstationer. Markskador ska så långt som möjligt undvikas. Naturvårdsansvarig inom Trollhättans Stad ska i god tid informeras innan arbetet påbörjas. Om akuta åtgärder krävs ska naturvårdsansvarig inom Trollhättans Stad informeras i efterhand.
- Vid reparation och normalt underhåll av befintliga byggnader, vägar, cykelvägar och broar inom området.

- Vid förstärknings- och skyddsåtgärder mot erosion och ras utmed älvens stränder.
- Vid drift och underhåll av Hojums och Olidans kraftstationer i enlighet med lagakraftvunna domar för ägaren av Olidan 3:13.
- Vid reparation och normalt underhåll av anläggning för bergvärme.

Dispens från föreskrifterna ska kunna ges om en utbyggnad för vattenkraften behövs. Dispens ska även kunna ges för anordningar som har kopplingar till vattenkraftsutvinningen.

Dispens från föreskrifterna ska kunna ges för en eventuell utvidgning och utveckling av befintlig slussled eller anläggande av ny slussled. Dispens ska även kunna ges för anordningar, t ex mast och bod, som har koppling till sjöfartens verksamhet.

Dispens från föreskrifterna ska kunna ges för eventuella åtgärder för säkrare trafik samt utbyggnad av gång- och cykelväg utmed Landbergsliden.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken).

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar och åtgärder utförs:

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Sätta upp, anlägga och underhålla anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv, såsom informationstavlor och stigar.
3. Utföra skötselåtgärder i enlighet med skötselplanen, bl a gallring och röjning.
4. Genomföra undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I skötselplanen (bilaga 3) framgår var anordningar och åtgärder ska utföras.

Förvaltare av naturreservatet får inte i ledningars närhet genomföra åtgärd, så att ledningens bevarande enligt gällande säkerhetsföreskrifter äventyras. Förvaltaren ska i god tid samråda med innehavare av ledningsrätt för åtgärd som kan medföra fara för ledningen eller medföra att ledningen kan vålla skada på person eller egendom.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 § miljöbalken).

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg.
2. tälta, ställa upp husvagn eller husbil.
3. elda, gäller ej medhavd grill.
4. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar.

5. medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur.
6. utan tillstånd från Trollhättans Stad sätta upp skylt, plakat, affisch eller liknande anordning som inte är tillfällig eller göra inskrift.

Föreskrift C1 gäller inte fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt vid besiktning, reparationer, underhåll och underhållsröjningar av fastighet/anläggning eller vid uttransport av fällt vilt vid jakt. Vid uttransport av fällt vilt får sk banddriven älgdragare, fyrhjuling eller motsvarande användas under förutsättning att markskador och spårbildning minimeras.

Föreskrifter enligt C gäller inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.

Beskrivning av naturreservatet

Natur- och kulturvärden

Älvrummet i Trollhättan har nationellt och internationellt sett unika natur och kulturvärden. Området har mycket stor betydelse för tätortens ekologi och rekreation. I centrum av Älvrummet rinner Sveriges största älv, Göta älv. Själva vattenområdet ingår dock inte i förslaget till reservat. Älvdalen är en utpräglad sprickdal med nivåskillnader mellan dalens botten och omgivande berg på nära 100 meter.

Öster om älven i sluttningen ner mot Kärlekens stig växer en örtrik högvuxen granskog. Den gamla högvuxna skogen bidrar till att skapa en vildmarkskänsla. Väster om älven i de branta sluttningarna finns hållmarker, rasmård och branter omväxlande med lundartad lövskog. Vegetationen är till stor del av krattyp med knotiga tallar och ekar som sträcker sig ut över branterna. I branterna och rasmårderna växer en rik flora med bl a lundväxter. På klippor och träd finns intressanta och särpräglade lavar. Uppe på höjdplataerna förekommer omväxlande barrskog och blandlövskog.

Inom naturreservatet finns fornlämningar i form av stensättningar, hållristningar, två fornborgar och en av slussarna i Polhems ofullbordade slussled. Kulturhistoriskt intressanta miljöer finns också i friluftsmuseet Forngården som drivs av Trollhättebygdens fornminnesförening.

Strax utanför naturreservatet finns kulturhistoriska miljöer och byggnader som tillsammans med reservatet bildar ett unikt natur- och kulturlandskap. Till de historiska anläggningarna hör den magnifika Olidanstationen, en av landets största kraftstationer, fyra slussleder och gammal industribebyggelse t ex Nohabområdet. Trots ett hastigt utvecklingsförlopp, där industrialismens snabba och omvälvande processer inneburit dramatiska förändringar av naturlandskapet, har miljöer med storslagen natur blivit kvar.

Friluftsliv

Landskapet kring Göta älv har något av en särställning för friluftslivet i Trollhättan. Det vackra landskapet, naturrikedomen och kulturvärden ger i kombination med Älvrummets storlek och centrala läge mycket stora värden för friluftsliv och

rekreation året runt. Inom området finns anlagda gång- och cykelvägar, mindre stigar och vandringsleder.

Markanvändning

Området är idag ett välfrekventerat natur- och friluftsområde. Naturmiljön präglas av närheten till Göta älv. Området sköts utifrån dess värden och med hänsyn till besökare och närboende. Skogsbruk har bedrivits extensivt i mindre delar.

Häradsekonomiska kartan från 1890-97 visar att markanvändningen i slutet av 1800-talet var ungefär densamma som idag, dvs till största delen skogsmark. Närheten till det framväxande Trollhättan har troligen inneburit att skogen varit relativt gles efter uttag av brännved och byggnadstimmer.

Bebyggelse och anläggningar

I reservatet ligger Forngårdens friluftsmuseum med tillhörande byggnader. Vid Högbo finns en pumpstation. I området finns också luft- och markledning, bl a en högspänningsledning.

Planeringsbakgrund

Riksintresse m m

Hela området ingår i riksintresse för kulturmiljövård (KP23 Trollhättans sluss- och kanalområde) och större delen av området ingår i riksintresse för naturvård och friluftsliv (NRO14122 Göta älvs dalgång resp FP5 Göta älv). Göta älv är riksintresse för sjöfart.

Reservatet ingår också i det större området som tidigare föreslagits bli nationalstadspark.

Kommunal översiktsplan och detaljplan

Området har i Trollhättans Stads översiktsplan 2003 redovisats som bevarandevärt och föreslås bli skyddat som naturreservat.

Delar av området finns med i detaljplanen för Strömsberg (1488K-D3/2005 Strömsberg m m) respektive Arvidstorp (1581K-S:VII/1969 Arvidstorp m m).

Befintliga områdesskydd

Utmed Göta älv råder strandskydd om 100 m.

Ärendets handläggning

I Trollhättans Stads naturvårdsplan från 1992 finns Älvrummet beskrivet som ett värdefullt naturområde.

Under sommaren 1995 genomförde konsultfirman Naturcentrum, på uppdrag av miljönämnden i Trollhättans Stad, en fördjupad inventering av området.

I Trollhättans Stads översiktsplan 2003 redovisas området som bevarandevärt och föreslås bli skyddat som naturreservat.

När regeringen satsade på lokal och kommunal naturvård genom att avsätta statliga medel till olika naturvårdsprojekt under 2004-2006, ansökte Trollhättans Stad 2006 om bidrag för att ta fram ett förslag till beslut och skötselplan samt genomföra reservatsbildningen i området. Projektet beviljades bidrag.

Under arbetes gång har Trollhättans Stad fört dialog med de andra fastighetsägarna, Sjöfartsverket, Vattenfall Fastigheter AB och Vattenfall AB. Sjöfartsverket, Vattenfall Fastigheter AB och Vattenfall AB har varit positiva till bildande av naturreservatet. Synpunkter som framförts angående reservatets gränsdrawing och föreskrifter har beaktats. En överenskommelse har tecknats mellan Sjöfartsverket, Vattenfall Fastigheter AB respektive Vattenfall AB och Trollhättans Stad om att ingen ersättning ska utgå för det intrång som föreskrifterna medför.

Tidigt samråd har skett med länsstyrelsen.

Berörda fastighetsägare och nyttjanderättsinnehavare, se bilaga 4, har förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken att yttra sig över förslag till beslut och skötselplan.

Förslaget har remitterats till Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Kommunstyrelsen och nämnderna inom Trollhättans Stad. Ett flertal föreningar, se bilaga 4, har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande. Förslaget har även varit utställt i Trollhättans stadshus och funnits på Trollhättans Stads hemsida. Två offentliga informationsmöten har hållits under november 2008.

En sammanställning av de synpunkter som inkommit redovisas tillsammans med Trollhättans Stads kommentarer i bilaga 6.

Skälen för beslut

Älvrummet är ett mycket välbesökt naturområde med förekomst av hotade arter och biotoper i en miljö med storslagna landformer. Området är helt eller delvis av riksintresse för kulturmiljö, naturmiljö och friluftsliv. Syftet med reservatet är framförallt att bevara och utveckla områdets biologiska värden och karaktär av vildmark samt att bidra till ett ännu rikare friluftsliv för Trollhättans invånare och besökare.

En förutsättning för att områdets värden ska bevaras och utvecklas är att området skyddas från exploatering och att skogsbruk inte tillåts. Trollhättans Stad bedömer att det finns ett stort allmänt intresse att bevara områdets natur- och friluftsvärden samt att området bäst ges ett långsiktigt skydd genom att naturreservat bildas.

Förenlighet med planer och bestämmelser m m

Bildandet av naturreservatet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap miljöbalken samt översiktsplanen för Trollhättans kommun och Trollhättans tätort.

Delar av reservatet finns med i detaljplanen för Strömsberg (1488K-D3/2005 Strömsberg m m) respektive Arvidstorp (1581K-S:VII/1969 Arvidstorp m m). Dessa delar är fastlagda i detaljplanen som park/naturmark. I dessa delar bedöms reservatet vara förenligt med detaljplanen och 7 kap 8 § miljöbalken.

I Trollhättans Stad naturvårdsplan och friluftspan finns området beskrivet som ett värdefullt natur- och friluftsområde med bevarandevärden.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå miljömålen Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag samt God bebyggd miljö genom att värdefull naturmiljö långsiktigt skyddas samtidigt som tillgängligheten till ett större friluftsområde värnas och en god närmiljö för de boende skapas.

Intresseprövning

Trollhättans Stad bedömer att områdets värden bäst bevaras genom att området långsiktigt skyddas som naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Trollhättans Stad att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m m

Om det finns särskilda skäl får Trollhättans Stad ge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Trollhättans Stad helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservat (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment, inklusive grenar och toppar (GROT), som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller reservatsförvaltaren.

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara Trollhättans Stads ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t ex följande:

- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.
- Strandskyddsbestämmelser.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

Förvaltare är Trollhättans Stad.

Naturreseptatet gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Trollhättans Stad. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreseptatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste fastighetsägare eller annan nyttjanderättsinnehavare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i miljödomstolen. En sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft. I annat fall förlorar fastighetsägaren/nyttjanderättsinnehavaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningen TTEla.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i länets författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen, se bilaga 5.